

Opetus- ja kulttuuriministeriö
johtaja Tiina Silander
tiina.silander@gov.fi
opetusneuvos Seija Rasku
seija.rasku@gov.fi
kirjaamo@minedu.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö
johtaja Taru Koivisto
taru.koivisto@gov.fi
Neuvotteleva virkamies Satu Karppanen
satu.karppanen@gov.fi
kirjaamo@stm.fi

Tehy ry:n kannanotto koskien lähikuntouttajia

Lintulammen asukasyhdistys on käynnistänyt kesäkuussa 2021 yhteistyössä Oulun seudun ammattiopiston sekä Oulun kaupungin työllisyyspalveluiden kanssa oppisopimuskoulutuksen lähikuntouttajien (135 osp.) kouluttamiseksi. Koulutus järjestetään 7.6.2021-6.6.2023 välisenä aikana.

Tehyn näkemyksen mukaan lähikuntouttajan koulutus ei tarjoa riittävää osaamista iäkkään asiakkaan kuntoutusprosessin toteuttamiseen ja tukemiseen.

Tehyn näkemyksen mukaan lähikuntouttajien sijaan ikäihmisten palveluissa tarvitaan laillistettuja ja nimikesuojattuja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Kuntoutusosaamisen varmistamiseksi tulee lisätä kuntoutusalan ammattihenkilöiden, kuten fysio- ja toimintaterapeuttien, osaamista ja resursseja. Palveluihin ohjaamisessa tulee hyödyntää kuntoutusohjaajia. Jokaiselle ikääntyneelle tulisi taata tarpeen mukaiset kuntoutusalan ammattihenkilöiden toteuttamat palvelut. Kunnat ja palvelujen tuottajat eivät rekrytoi riittävää määrää kuntoutuksen asiantuntijoita. Samaan aikaan etenkin fysioterapeutteja, mutta myös toimintaterapeutteja, on työttömänä. Heidän osaamistaan voi nykyistä paremmin jo nyt hyödyntää ikäihmisten palveluihin.

Ammattitaitoinen ja turvallisesti toteutettu kuntoutus perustuu tutkittuun tietoon ja hyviin käytäntöihin. Kuntoutusprosessissa korostuvat yksilöllinen monipuolinen toimintakyvyn arviointi, kliininen päätöksenteko, suunnitelmallisuus, menetelmien monipuolinen käyttö, ml. apuvälineet ja kodin muutostyöt sekä seuranta, läheisten ohjaus ja yhteistyö muiden ammattihenkilöiden ja eri tahojen kanssa. Näiden toteuttamiseen lähikuntouttajan koulutus ei riitä.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Vanhuspalvelujen tila -tutkimuksen (1) mukaan vuonna 2018 kotihoidossa toteutui 135 fysioterapeutin tointa, joka oli 59 prosenttia niiden suunnitellusta määrästä. Toimintaterapeuttien suunnitelluista toimista vain puolet toteutui.

Yli puolessa kotihoidon toimintayksiköistä ei ollut lainkaan fysioterapeuttia tai toimintaterapeuttia, edes osa-aikaisesti. THL:n mukaan toteutuneet vakanssimäärät ovat asiakkaiden lukumäärään nähden täysin riittämättömät.

Ikäihmisten hyvä ja turvallinen hoito edellyttää ammattitaitoa

Tehy vastustaa koulutustason alentamista sosiaali- ja terveysalalla (2). Ikäihmisten laadukas ja turvallinen hoito vaatii Tehyn näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon laillistettujen ja nimikesuojattujen (lähihoitaja) ammattihenkilöiden osaamista ja vähintään toisen asteen koulutusta, jotta sitä voidaan toteuttaa asiakasturvallisesti ja asianmukaisesti. Sote-alan ammattihenkilön tehtäviin tulee Tehyn näkemyksen mukaan rekrytoida vain alan tutkintokoulutuksen suorittaneita henkilöitä.

Tehy näkee vakavia riskejä asiakasturvallisuudelle ja asiakkaiden perusoikeuksien toteutumiselle, mikäli koulutustasoa kotihoitossa ja tehostetussa palveluasumisessa lasketaan lisäämällä hoiva-avustajien tai esimerkiksi lähikuntouttajien käyttöä välittömässä asiakastyössä.

Nimike 'lähikuntouttaja' ei kuvaa asiakkaille tai muille ammattihenkilöille sitä, millä koulutuksella työntekijä on rekrytoitu tehtävään. Nimike, joka ei perustu koulutusjärjestelmän mukaiseen tutkintoon, vaikeuttaa työntekijän osaamisen ja koulutustaustan tunnistamista toimintayksiköissä sekä asiakkaiden ja heidän omaistensa toimesta.

Lähikuntouttaja ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännössä tarkoitettu ammattihenkilö, joten valvontaviranomaiset eivät voi valvoa tällaisen työntekijän toimintaa.

Lähikuntouttajan oppisopimuskoulutus sisältää seuraavat kokonaisuudet sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta:

- Kasvun ja osallisuuden edistäminen, 25 osp.
- Toimintakyvyn yksilöllinen edistäminen voimavaralähtöisesti asiakkaan kotona, 15 osp.
- Ikääntyvien osallisuuden edistäminen, 35 osp.

Lisäksi koulutus sisältää osion 'Aikuisten liikunnan edistäminen' 60 osp., liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinnosta.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto (lähihoitaja) ei sisällä kuntoutuksen osaamisalaa. Toimintakyvyn ylläpitäminen jyvitetään osaksi tutkinnon ammatillisiin opintoihin. Näin ollen kahden ammatillisen tutkinnon osan suorittaminen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta ei anna riittävää osaamista ja taitoja, joita ikääntyneen kuntoutuksen käynnistämiseen, toteuttamiseen ja seurantaan tarvitaan. Myöskään liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinnon osio 'aikuisten liikunnan osaaminen' ei anna tarvittavaa kuntoutusosaamista.

Helsingissä 8.12.2021

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja:

Mervi Flinkman, Työvoimapolitiittinen asiantuntija, mervi.flinkman@tehy.fi

Viittaukset:

1. Penttinen L, Kehusmaa S, Havulinna S, Alastalo H. Kotihoitoon tarvitaan lisää kuntoutusosaamista. Tutkimuksesta tiiviisti 34, joulukuu 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

2. Tehyn ja SuPerin kannanotto 14.5.2020 koskien hoiva-avustajakoulutusta:

https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/lausunto_tai_kannanotto/2020/14.5.2020_tehyn_ja_superin_kannanotto_hoiva-avustajakoulutusmallista_id_14795.pdf